

VILNIAUS UNIVERSITETAS
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

Atsparumo siekimas žadinant miegantį milžiną: Lietuvos pastangos užsitikrinti Vokietijos karinę ir diplomatinę paramą nuo 2014 m. iki dabar

Pijus Domantas Petrošius

LMT projektas „Beieškant pripažinimo: Lietuvos užsienio politika 2015–2024 m.“

Atliekami interviu su:

- Sprendimų priėmėjais
- Užsienio politikos ekspertais

Nagrinėjamas Lietuvos užsienio politikos diskursas

Sutarties Nr. S-MIP-24-109

Ką žinome apie mažųjų valstybių veikimą tarptautinėje politikoje?

Nuo 2014 m. tebesitęsianti Rusijos agresija Ukrainoje Lietuvai, kaip mažajai valstybei, išryškina poreikį ieškoti būdų stiprinti savo karinę ir diplomatinę užuovėją Europoje.

*„When the eFP was first established, I think the Latvians and Estonians were quietly thinking, “We’re the lucky ones - **poor Lithuanians ended up with Germany, which is completely disinterested in anything.**<...> But right now, Latvians and Estonians are somewhat of jealous of Lithuania.”*

Interviu su Vokietijoje gyvenančiu užsienio politikos ekspertu

Kaip Vokietija suvokia save?

Ontologinis saugumas – tai sugebėjimas tikėti socialiniais naratyvais ir rutinomis, įtvirtinančiomis ir sąlygojančioms turimą supratimą apie savo tapatybę (Giddens 1991).

?

Tyrimo klausimas: kaip Vokietijai, save suvokiančiai pilietine galia, tapo priimtina Lietuvos atžvilgiu priimti jai nebūdingą karinio saugumo teikėjos rolę?

Wolff 2013; Eberle ir Handl 2020

Siūlymas įsigilinti į mažosios valstybės sugebėjimą daryti įtaką užuovėją teikiančiai valstybei

<...> somehow, by scraping and being very loud, even quite harsh, you have managed to convince Germans to take this bold decision and have permanent troops in Lithuania.

Interviu su Vokietijoje gyvenančiu užsienio politikos ekspertu

Tyrime manoma, kad analizuojant šį pokytį reikia atsižvelgti į Lietuvos sprendimų priėmėjų vykdytą strategiją, nuo 2014 m. iki dabar formuojant tikslingus strateginius naratyvus.

Kur trūksta žinių?

Tyrėjai nagrinėja strategijas, kurias pasitelkdamos mažosios valstybės siekia užuovėjos.

Tyrimuose parodoma, kaip mažųjų valstybių sprendimų priėmėjai užsiima lobizmu (Tidwell 2021). Chronologiškai atskleidžiama, kaip mažoji valstybė siekia užsitikrinti savo užuovėją (Thorhallsson ir Stude Vidal 2023).

TAČIAU

Trūksta darbų, kurie išryškintų strateginės komunikacijos diskurso dėmenį parodant mažosios valstybės bandymus įtikinti savo užuovėjos teikėją.

Kaip papildomos vykstančios diskusijos?

Gilinantį būdus, kuriais mažosios valstybės artikuliuoja į užuovėjos teikėją nukreiptus strateginius naratyvus, prisidedama prie autorių, kurie nagrinėja, kaip mažosioms valstybėms pavyksta įtikinti stipresnę galią imtis jai palankių veiksmų (Long 2017).

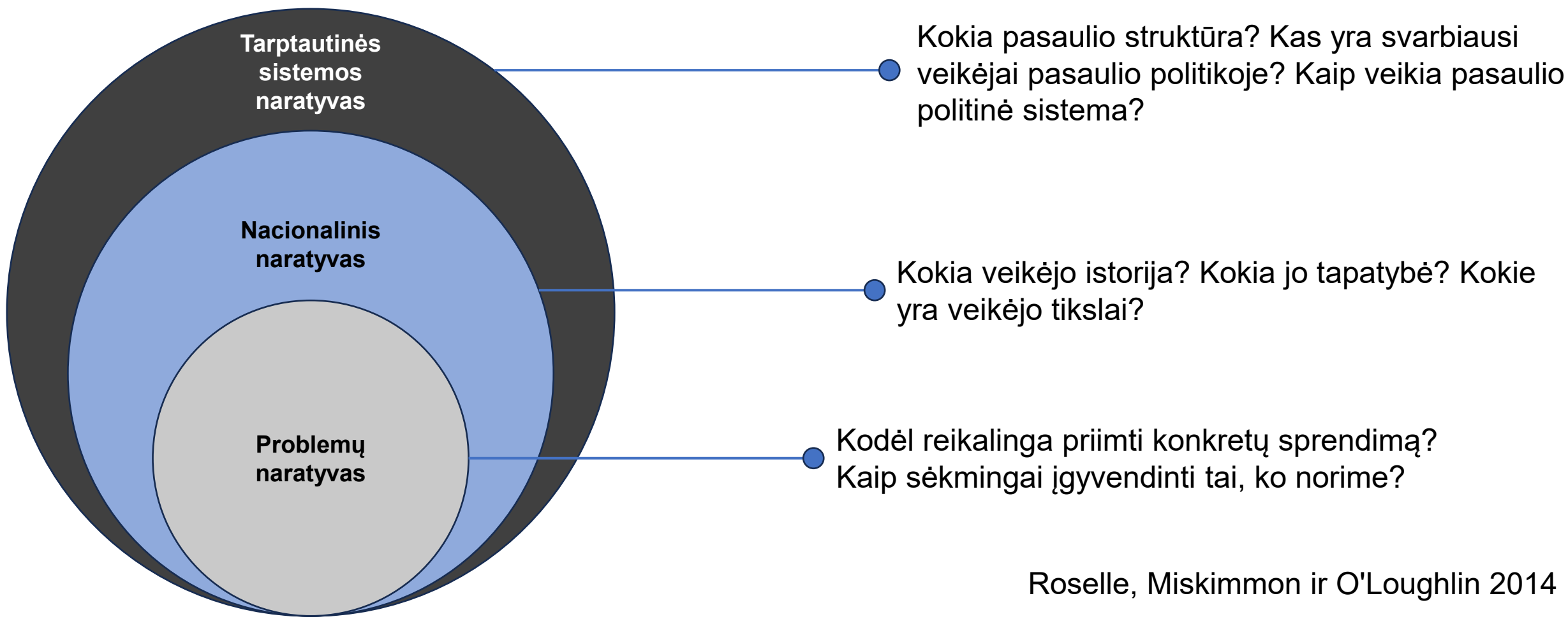

Tuo pačiu išeinama už tokiai analizei būdingo lobizmo ar rėminimo (angl. *framing*) aiškinimų. Priimama prielaida, kad siekiant įtikinti „Kitą“ mažosios valstybės artikuliuojami strateginiai naratyvai ne tik turi aiškiai perteikti materialų interesą, skatinantį valstybę įgyvendinti norimą pokytį, tačiau taip pat nepažeisti jos ontologinio saugumo (van Noort ir Colley 2021).

Strateginiai naratyvai: kas tai?

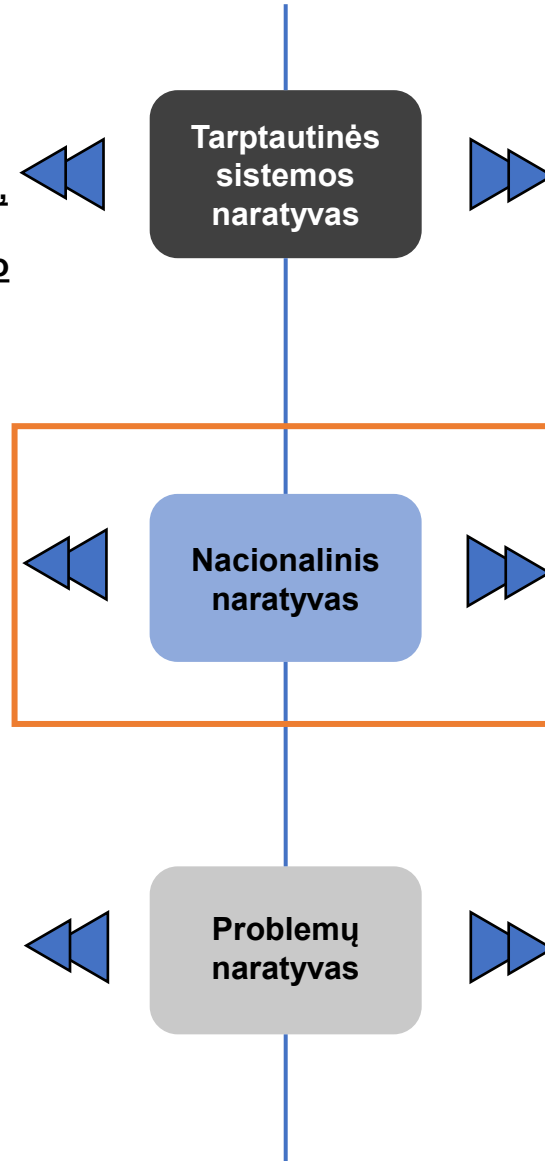
Strateginis naratyvas – tai tikslingai sprendimų priėmėjų sukonstruotas naratyvas, kuriuo siekiama politinių tikslų.

Lietuvos sprendimų priėmėjų strateginis naratyvas iki 2022 m. vasario 24 d.

Kas akcentuojama?

- Rusijos agresija iš esmės keičia nusistovėjusią tarptautinę tvarką. Nebegalima remtis tik JAV saugumo garantijomis.
- Kintančioje tarptautinėje aplinkoje reikia Europos, ypatingai Vokietijos, lyderystės.
- Vokietijai nieko nedarant, kyla grėsmė po Antrojo pasaulinio karo susiformavusiai Europos tvarkai.
- Vokietija turi reikiamus pajėgumus. Tačiau jai trūksta ryžto priimti atsakomybę už Europos saugumą.
- Pasikeitusi tarptautinė aplinka reikalauja, kad Vokietija permąstytų savo nenorą būti karinio saugumo veikėju.
- Tarptautinė situacija neleidžia Vokietijai kompleksuoti dėl savo istorinės praeities.
- Lietuva ir kitos Baltijos šalys priima ir laukia Vokietijos lyderystės.
- Vokietijos karių buvimas regione nesukelia paralelių su Antruoju pasauliniu karu.

Naratyvo iliustracija

„Manau, kad anksčiau ar vėliau mes negalėsime remtis tik NATO ir tik Amerikos dalyvavimu Europoje“, – 2016 m. D. Grybauskaitė

„Geopolitinei įtampai neslopstant tai labai rimtas signalas, jog didžiausia Europos politinė ir ekonominė galia imasi atsakomybės stiprinant rytinį NATO flangą“, – 2017 m. D. Grybauskaitė

„Vokietija ir kanclerė yra tie lyderiai, nuo kurių priklausys kokia bus Europos ateitis“, – 2018 m. D. Grybauskaitė

„Manau, kad pats laikas Vokietijai pradėti daugiau pasitikėti savo jėgomis ir liautis grėžiotis į praeitį, baiminantis istorinių nuoskaudų“, – 2016 m. D. Grybauskaitė

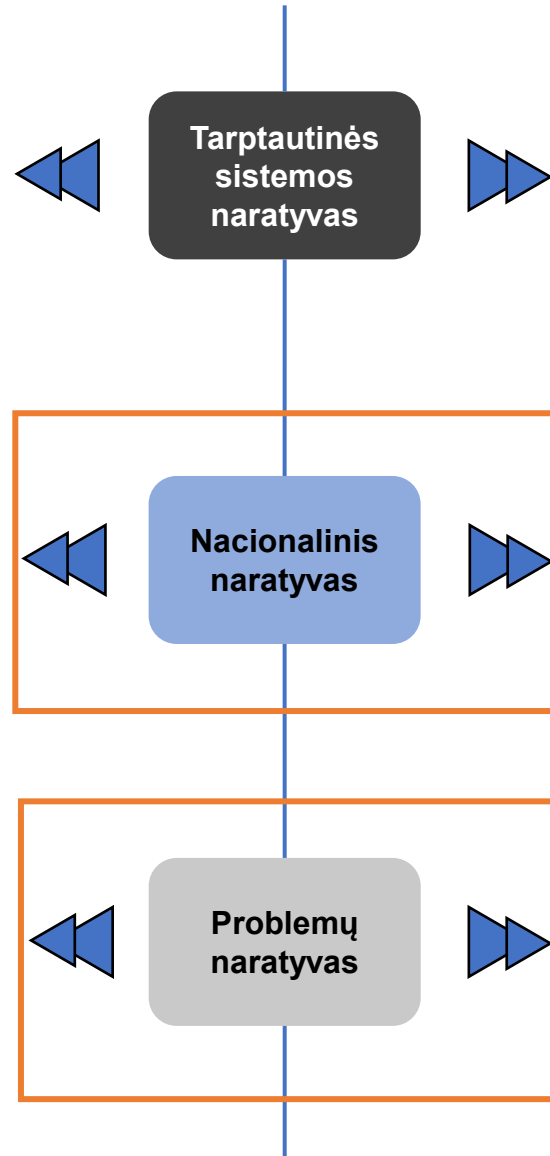
„Stipri Vokietija negąsdina Lietuvos, mes dėl to džiaugiamės“, – 2017 m. S. Skvernelis

„Antrojo pasaulinio karo pradžioje buvome okupuoti Rusijos, nebenorime būti dar kartą jos okupuoti“, – 2016 m. D. Grybauskaitė

Lietuvos sprendimų priėmėjų strateginis naratyvas nuo 2022 m. vasario 24 d.

Kas akcentuojama?

- Naratyvas iš esmės nekinta.
- Dar ryškiau **akcentuojama, kad Rusija yra grėsmė Vakarų pasaulio tvarkai.**
- Vokietijos sprendimų priėmėjams pradėjus permąstyti šalies rolę Europos saugumo kontekste, **vis rečiau akcentuojama, jog Vokietija turi nustoti kompleksuoti dėl savo nacistinės praeities.**
- Pradedama akcentuoti, kad **vokiečių brigados steigimas Lietuvoje iš esmės žymi Vokietijos tapatybės permąstymą** – savotišką susigyvenimą su praeities traumomis.
- **Lietuva ir Vokietija pradeda ieškoti bendrų sprendimų,** kurie leistų efektyviausiai užtikrinti brigados veikimą Lietuvoje.

Naratyvo iliustracija

„Mes **negalime leisti agresoriui kruvinomis rankomis perbraižyti pasaulio žemėlapiu** ir diktuoti savo sąlygų. Agresoriui reikia duoti atkirtį“, – 2023 m. G. Nausėda

„**Vokietijos sprendimas** dislokuoti brigadą Lietuvoje yra strateginis NATO atgrasymo užkertant puolimo galimybę elementas. Ir **tai vienintelis atgrasymas, kokį supranta Rusijos režimas**“, – 2023 m. G. Landsbergis

„**Vokietijos lyderystė** priėmus sprendimą stiprinti priešakinių pajėgų buvimą Lietuvoje (...) rodo Vokietijos įsipareigojimą saugumui visame Baltijos regione“, – 2022 m. A. Anušauskas

„**Šią didžiausią po Šaltojo karo pabaigos Vokietijos užsienio politikos transformaciją,** taip pat ir jos simbolį – apsisprendimą dėl brigados dislokavimo Lietuvoje – reikia išnaudoti ir kaip dvišalių santykių kitose srityse katalizatorių“, – Lietuvos santykių su Vokietija strateginės gairės

„Vokietijos įsipareigojimas nuolatiniam buvimui perkelti savo brigadą į Lietuvą – **tai istorinis sprendimas ir Lietuvai, ir Vokietijai**“, – 2022 m. A. Anušauskas

„**Lietuva yra pasirengusi užtikrinti visas būtinas sąlygas** vokiečių ir kitų sąjungininkų kariams šalyje“, – 2022 m. A. Anušauskas

Išvados

